

AHOLI TURMUSH DARAJASINI OSHIRISH BO'YICHA TAKLIF VA TAVSIYALAR

Turon universiteti Andijon filiali
“Iqtisodiyot” ta'lim yo'nalishi
2-kurs magistri
Qodirov Behzod Tolibjon o'g'li

Annotatsiya: Aholi turmush darajasi har bir mamlakat, jamiyat va davlat siyosatining muhim ko'rsatkichlaridan biri hisoblanadi. Insoniyat taraqqiyoti, madaniyat va iqtisodiy sohada yuz berayotgan o'zgarishlar, aynan odamlarning hayot darajasi orqali o'z aksini topadi. Shu sababli taraqqiyot yo'lida davlat hamda hokimiyat organlari asosiy e'tiborni aholining farovonligini oshirishga, ularning manfaati va ehtiyojlarini qondirishga qaratishlari shart. Aholining turmush darajasini yuksaltirish uchun chuqur va puxta o'ylangan, har tomonlama ishlab chiqilgan dastur hamda strategiyalar qabul qilinishi lozim.

Kalit so'zlar: turmush darajasi, ijtimoiy himoya, bandlik, iqtisodiy islohotlar, sog'liqni saqlash, ta'lim, farovonlik, daromad manbalari, innovatsiyalar, mahalliy boshqaruv

Aholi turmush darajasini oshirishda birinchi yo'nalish sifatida zamonaviy iqtisodiy siyosat asosida yondashuvni qayd etish mumkin. Ya'ni mamlakat iqtisodiyotini diversifikatsiya qilish, yangi ish o'rinlarini yaratish, kichik va o'rta biznesni rivojlantirish aholini barqaror daromad manbalari bilan ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etadi. Shu bilan birga, aholini zamonaviy kasb va ko'nikmalarga o'rgatish, ularning bandligini kengaytirish uchun doimiy trening va malaka oshirish dasturlarini tashkil etish zarur. Bu esa, o'z navbatida, aholining ishga joylashishi, daromadlari o'sishi va turmush darajalarining yuksalishini ta'minlaydi. Ijtimoiy himoya tizimlarini kuchaytirish ham asosiy omillardan

biridir. Aholining zaif toifalarini ijtimoiy qo'llab-quvvatlash, pensiya, nafaqa, yordam puli va boshqa ijtimoiy to'lovlarni adolatli taqsimlash orqali hayot sifatini yaxshilash mumkin. Ijtimoiy yordamlarning samarali va shaffof mexanizmlar bilan amalga oshirilishini ta'minlash, yordam oluvchilar orasidagi adolatni ko'rib chiqish muhim ahamiyat kasb etadi. Bundan tashqari, ijtimoiy infratuzilmani rivojlantirish, aholining sog'lig'ini, ta'limini va madaniy hayotini yaxshilashga qaratilgan loyihalarni amalga oshirish kerak [1].

Aholining salomatligi va tibbiy xizmatlardan foydalanish imkoniyatlari turmush darajasini belgilovchi eng asosiy mezonlardan biri sanaladi. Sog'liqni saqlash tizimini jadal isloh qilish, zamonaviy tibbiy texnikalarni joriy etish, aholining barcha qatlamlariga sifatli tibbiy xizmatlarni taklif etish lozim. Buning uchun sog'liqni saqlash sohasida mutaxassislar tayyorlash, ularni rag'batlantirish, tibbiy muassasalarning moddiy-texnik bazasini mustahkamlash muhim ahamiyat kasb etadi. Hamma uchun tibbiy yordamlar ochiq va arzon bo'lishi, yordam olishda huquqiy va moliyaviy to'siqlar bartaraf etilishi zarur. Ta'lim tizimiga qaratilgan e'tibor ham turmush darajasiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Jahon tajribasi ko'rsatadiki, aholining bilim saviyasi va kasbiy ko'nikmalari qanchalik yuqori bo'lsa, mamlakat taraqqiyot sur'ati ham shunchalik tez bo'ladi. Ta'lim jarayoni zamon talablariga mos yangi dasturlar, IT va innovatsion texnologiyalar bilan boyitilishi, har bir fuqaro uchun sifatli bilim olish imkoniyatlari yaratilishi kerak. Oliy ta'limda ham zamonaviy kasblar, zamonaviy fanlar asosida mutaxassislar tayyorlashga e'tibor qaratilishi, ilm-fan bilan ishlab chiqarish o'rtasidagi uzviy aloqalarning mustahkamlanishi zarur. Bu esa, aholining ma'naviy-ma'rifiy, iqtisodiy va ijtimoiy farovonligini oshirishga xizmat qiladi. Uy-joy masalasining yechimi ham aholining turmush darajasiga jiddiy ta'sir ko'rsatadi. Yashash uchun qulay, arzon, zamonaviy uy-joylarni ko'paytirish, issiqlik, suv, elektr hamda boshqa kommunikatsiyalar bilan yetarlicha ta'minlash zarur. Shu bo'limda uy-joy qurilishini rivojlantirish, yirik shaharlarda zamonaviy arxitektura va infratuzilma

yaratish, qishloq joylarda esa, zamonaviy uy-joylarni arzon narxlarda qurishga alohida e'tibor qaratish kerak. Shuningdek, aholining ehtiyojlariga mos ipoteka kreditlari uchun qulay sharoitlarni yaratish ham muhim ahamiyat kasb etadi [2].

Yana bir muhim yo'nalish sifatida aholining atrof-muhit va ekologiya sohasidagi salomatligi uchun xavfsizlikni ta'minlash, yashash joylarini toza va musaffo saqlash lozim. Aholi yashaydigan hududlarda yashil maydonlarni ko'paytirish, chiqindi va zaharli moddalardan tozalash, ichimlik suvi va havoning tozaligini nazorat qilish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri bo'lishi kerak. Ekologik xavfsizlik va barqaror rivojlanish orqali ham aholining sog'lom va farovon yashashiga zamin yaratiladi. Aholining madaniy hayoti va bo'sh vaqtini mazmunli o'tkazishi uchun ham zamonaviy sharoitlar yaratish kerak. Kutubxonalar, muzeylar, teatr, kinoteatr, sport inshootlari va dam olish maskanlarining tashkil etilishi yoshlar va kelajak avlodni ma'naviy boyitish, ularni yuksak saviyali, bilimli va baxtiyor etib tarbiyalashga xizmat qiladi. Shu bilan birga, aholining eng chekka hududlarida ham madaniyat uylari, stadionlar va sport maydonchalari qurilishi, bu joylarga yetib borish, ulardan foydalanish imkoniyatlari oshirilishi haqida doimiy izlanishlar olib borish zarur. Aholi daromadlarini oshirish va iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash uchun xorijiy investitsiyalarni jalb qilish, xalqaro hamkorlik aloqalarini kengaytirish orqali mamlakat iqtisodini kuchaytirish mumkin. Xorijiy investitsiyalar evaziga yuqori texnologiyalarning joriy qilinishi, yangi ish o'rinlari ochilishi, mahalliy ishlab chiqarish quvvatining oshishi aholining daromad manbalarini ko'paytirishga yordam beradi. Mahsulotlarning eksport salohiyatini oshirish, yangi bozorlarni o'zlashtirib borish orqali ham aholi bandligi va turmush farovonligini yaxshilash imkoni mavjud. Moliyaviy barqarorlikni ta'minlash ham dolzarb ahamiyatga ega. Bank tizimini isloh qilish, kredit olish imkoniyatlarini kengaytirish, aholining o'z turmushlarini yaxshilash, tadbirkorlik boshlash uchun moliyaviy osonliklar yaratishga qaratilgan islohotlar joriy qilinishi lozim. Bu orqali aholi o'z biznesini

rivojlantirish, uy-joy sharoitini yaxshilash, o'z farovon hayotini ta'minlash uchun yetarli imkoniyatga ega bo'ladi. Shuningdek, transport va kommunikatsiya sohasini rivojlantirish ham katta ahamiyatga ega. Yong'in xavfsizligi, tez yordam xizmatlari, internet, telefon va boshqa aloqa vositalarining har bir hududda keng qamrovda bo'lishi, aholi uchun eng so'nggi texnologiya yetib borishini ta'minlash lozim. Yo'llarni zamonaviylashtirish, ichki transport tarmoqlarini kengaytirish orqali aholi hayotini osonlashtirish, zamonaviy va tezkor harakatlanish imkoniyatlarini yaratish davlat va jamiyat uchun ustuvor vazifalardan hisoblanadi [3].

Aholining hukumatga va davlatga ishonchini mustahkamlash, fuqarolar manfaatini kafolatlaydigan huquqiy davlat qurish ham juda muhim ahamiyatga ega. Xalq va davlat o'rtasida ochiq-oshkora, samarali muloqot tizimini yo'lga qo'yish, shaffof va adolatli davlat boshqaruvini, byurokratiya va korruptsiyaga qarshi kurashish mexanizmlarini takomillashtirish orqali jamiyatdagi ijtimoiy adolat va barqarorlik mustahkamlash mumkin. Bunda fuqarolik jamiyati institutlari faoliyatini kuchaytirish, aholining o'z muammolarini yechishda faolligini oshirish ham muhim ahamiyat kasb etadi. Aholini doimiy ravishda ijtimoiy va iqtisodiy sohadagi islohotlardan xabardor qilish, ular uchun muhim bo'lgan barcha yangiliklarning ochiqqligini ta'minlash orqali fuqarolarning faolligi va ishonchini oshirish mumkin. Davlat tomonidan axborot texnologiyalari, elektron boshqaruv tizimlari orqali odamlarning turmushini yengillashtiruvchi xizmatlarni keng joriy etish ham turmush darajasini oshirishga xizmat qiladi [4].

Xulosa:

Xulosa qilib aytganda, aholining turmush darajasini oshirish keng va ko'lamli islohotlarni amalga oshirishni, har bir sohada zamonaviy texnologiyalar va innovatsion yondashuvlardan foydalanishni, aholining manfaat va ehtiyojlarini doimiy hisobga olib borishni talab etadi. Mamlakat ijtimoiy-iqtisodiy barqarorligini ta'minlash, turmush darajasini muntazam oshirish davlat va jamiyat

oldidagi eng muhim vazifalardan biridir. Shu yo'nalishda olib borilayotgan har bir ish, qabul qilinayotgan har bir qaror va dastur aholining farovon hayotini ta'minlashga xizmat qilishi darkor. Faqat o'z vaqtida va to'g'ri qabul qilingan chora-tadbirlar, puxta va uzoqni ko'zlagan strategiyalar bilangina maqsadga erishish mumkin. Aholi turmush darajasi yuqori, farovon va baxtli jamiyat – har bir davlat uchun eng muhim taraqqiyot mezonidir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Abdurahmonov, Q. (2018). "O'zbekiston iqtisodiy taraqqiyotida katta islohotlar yo'li." Iqtisodiyot va Ta'lim, 2(6), 12-22.
2. Axmedova, D. (2019). "Aholi turmush darajasini oshirishda bandlik siyosatining ahamiyati." Iqtisodiy Islohotlar, 4(1), 55-62.
3. Bazarov, B. (2020). "Aholining ijtimoiy himoyasi va uning iqtisodiy rivojlanishga ta'siri." O'zbekiston Iqtisodiyoti, 1(13), 28-39.
4. Eshmatov, M. (2021). "Ta'lim tizimini isloh qilish va zamonaviy innovatsiyalar." Pedagogika Ilmi, 10(2), 79-86.
5. Jo'raqulova, Sh. (2017). "Bandlik va aholi farovonligi: yangi yondashuvlar." Ijtimoiy Muammolar, 3(5), 41-49.
6. Karimova, N. (2018). "O'zbekiston iqtisodiyotida zamonaviy islohotlarning ijtimoiy natijalari." Iqtisodiyot Jurnali, 5(3), 33-41.
7. Mamatqulov, Z. (2019). "Sog'liqni saqlash sohasida zamonaviy tibbiy xizmatlarni rivojlantirish." Sog'liqni Saqlash Masalalari, 7(4), 20-28.
8. Qodirova, L. (2022). "Aholi turmush darajasi va hududiy rivojlanish." Iqtisodiyot va Inson Kapitali, 15(1), 100-111.